

Pārresoru koordinācijas
centrs

Funkciju stiprināšana bērnu ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem atbalstam

LPS diskusija
2018.gada 11.jūlijs

Pārresoru koordinācijas
centrs

UZDEVUMS

Izstrādāt redzējumu par **starpnozaru sadarbības uzlabošanu**, nodrošinot **savlaicīgāku un labāku palīdzības sniegšanu** bērniem ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem

METODOLOĢIJA

- Intervijas ar 50 izglītības, veselības un sociālās jomas speciālistiem Rīgā un reģionos
- Sociālo dienestu vadītāju aptauja
- Ārvalstu pieredzes analīze
- Statistikas un sekundāro datu analīze
- Neformāla starpinstitucionāla speciālistu grupa priekšlikumu verifikācijai

Pārresoru koordinācijas
centrs

Mērķauditorija

- Psihiatra uzskaitē esošie nepilngadīgie – 11 100
- Unikālo nepilngadīgo skaits, kuri apmeklējuši psihiatru pēdējā gada laikā – 9 000
- Bērni, kuri ilgstoši kavē skolu – 1 600
- Jauniešu īpatsvars ar simptomiem un sūdzībām par depresiju pēdējā mēneša laikā – 5%
- Pusaudži ar datoratkarības veidošanās risku – 30% (Holšteina tests)
- Jauniešu īpatsvars ar iespējamu alkohola atkarību – 6% (CIDI tests)
- Reģistrēto pacientu ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem īpatsvars – 5,1%
- **ES vidēji katrs trešais pēdējā gada laikā cietis no kāda psihiska traucējuma (Wittchen et al, 2011)**

Pārresoru koordinācijas
centrs

GALVENIE SECINĀJUMI

- Fragmentāra institūciju sadarbība un speciālistu sadrumstalotība pa iestādēm
- Personas datu aizsardzība liedz veidot integrētu atbalsta sistēmu
- Ambulatorajā veselības aprūpē nepieejamas nemedikamentozās terapijas
- Trūkumi iekļaujošas izglītības sistēmā

Pārresoru koordinācijas
centrs

SOCIĀLIE DIENESTI KAIMIŅOS

Sociālie pakalpojumi ir **preventīva**, proaktīva rīcība un konkrētu **situāciju risināšana**, piedaloties sabiedrībai ar sociālo kontroli

Sociālā drošība
Nodarbinātība
Apmācība
Mājokļu jautājumi
Bērnu aprūpe
Ilgtermiņa aprūpe
Sociālais atbalsts

SKANDINĀVU

Nordic modelis -
Zviedrija, Dānija,
Norvēģija un Somija
sniedz pakalpojumus
riskā grupām, t.sk.
bērniem, cilvēkiem ar
invaliditāti un vecāka
gadagājuma cilvēkiem,
kas ir viegli pieejami un
apmaksāti no
vispārējiem nodokļiem

ĢIMENE KĀ APRŪPĒTĀJS

Vidusjūras reģ.-
Grieķija, Spānija,
Portugāle, Itālija, Kipra
un Malta
valsts pakalpojumi ir
ierobežoti, lielāks
uzsvars uz katoļu
tradīcijām, atbildību par
aprūpi uzņemas
ģimenes

ZIEMEĻEIROPAS SUBSIDIARITĀTES MODELIS

Vācija, Austrija,
Nīderlande, Francija un
Beļģija
pakalpojumus sniedz
galvenokārt
NVO. Valstij ir liela
nozīme NVO
finansēšanā. Ģimenei ir
būtiska atbildība par
notiekošo

IENĀKUMU IZVĒRTĒŠANA

Apvienotā Karaliste un
Īrija
valsts aizvien vairāk
atsakās no tradīc. tiešo
pakalpojumu
sniegšanas, izmanto
ārpakalpojumus,
mērķējot uz
"problēmsituācijām",
mazāk aizsargāto un
nabadzības riskam
pakļauto sab.

Pārresoru koordinācijas
centrs

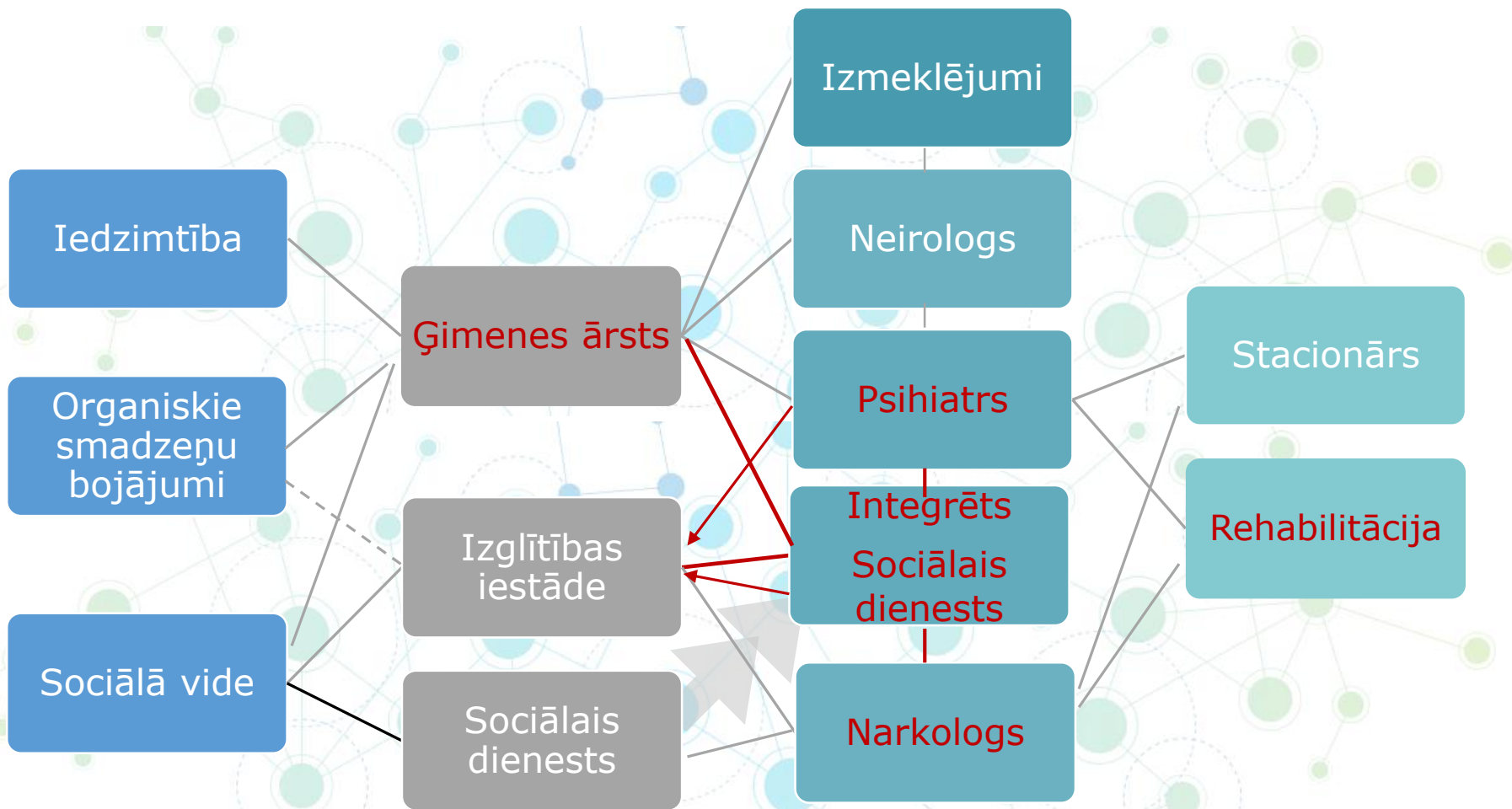
KONCEPTUĀLIE RISINĀJUMI

- **Integrēts sociālais un veselības dienests**
operatīvai, koordinētai un savstarpēji papildinošai ambulatorās psihiskās veselības un sociālo pakalpojumu nodrošināšanai, pārskatot citu valsts un pašvaldību institūciju funkcijas
- **Nepilngadīgo personu informācijas atbalsta sistēma**
kā platforma informācijas apmaiņai starp veselības, izglītības un sociālo jomu speciālistiem
- **Psihiskās veselības un ģimenes ārstu** pakalpojumu pieejamība un kvalitāte
- **Iekļaujošas izglītības sistēmas** un speciālās izglītības attīstība un stiprināšana

Pārresoru koordinācijas
centrs

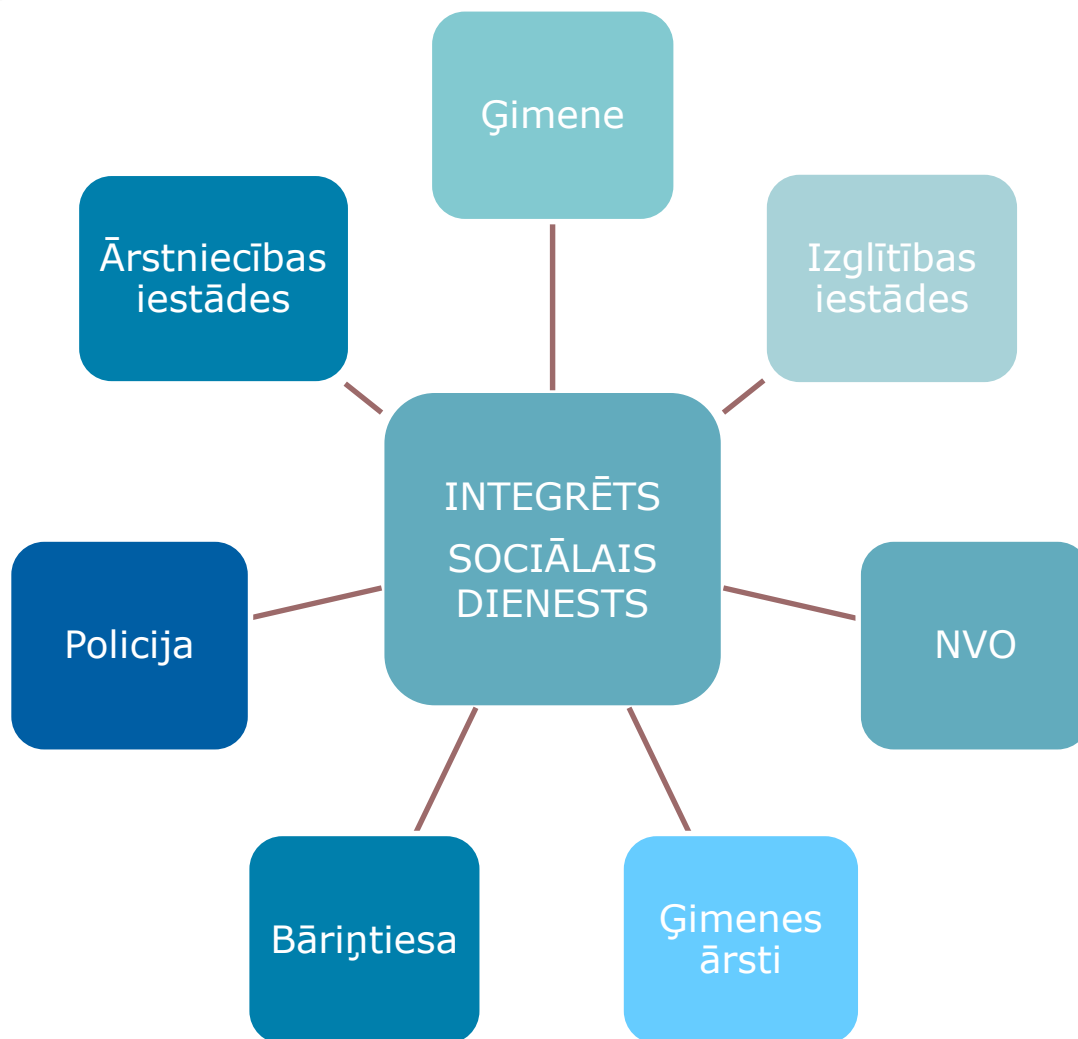
Psihisko un uzvedības traucējumu veidošanos ietekmējošie faktori un turpmākās rīcības ceļi

Pārresoru koordinācijas
centrs

Integrēti pakalpojumi

Pārresoru koordinācijas
centrs

Integrēti sociālie, veselības un izglītības atbalsta pakalpojumi

Virsmērķis – sabiedrībā balstītu psihiskās veselības pakalpojumu nodrošināšana, t.sk. bērniem ar uzvedības, attīstības un psihiskiem traucējumiem

UZDEVUMI

- pakalpojumu sniegšana ģimenēm, kurās ir bērni ar uzvedības, attīstības un psihiskiem traucējumiem
- atbalsts izglītības iestāžu pedagogiem
- fokālais punkts klīniski sarežģītu gadījumu vadībai
- psihiatra komandas darba organizēšana

Psihiatra komanda

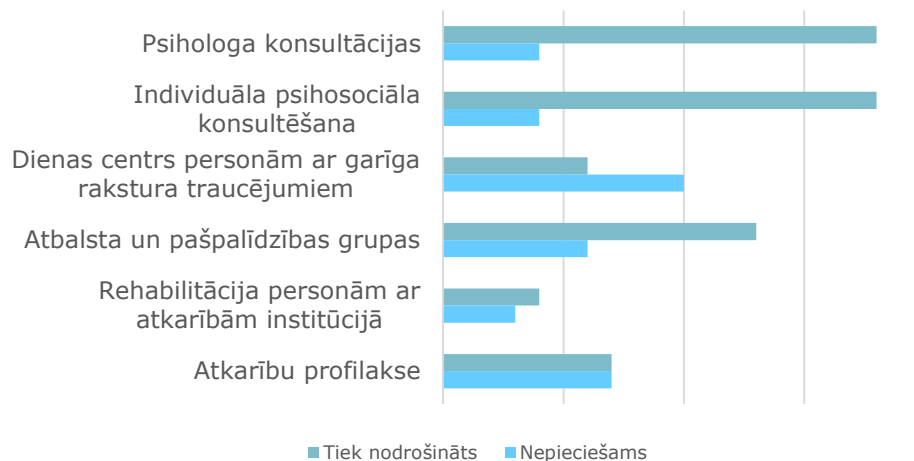
klīniskais psihologs, mākslas terapeits, ergoterapeits, speciālais pedagogs, psihiatrijas māsa, atkarību profilakses speciālists, narkologs, uztura speciālists

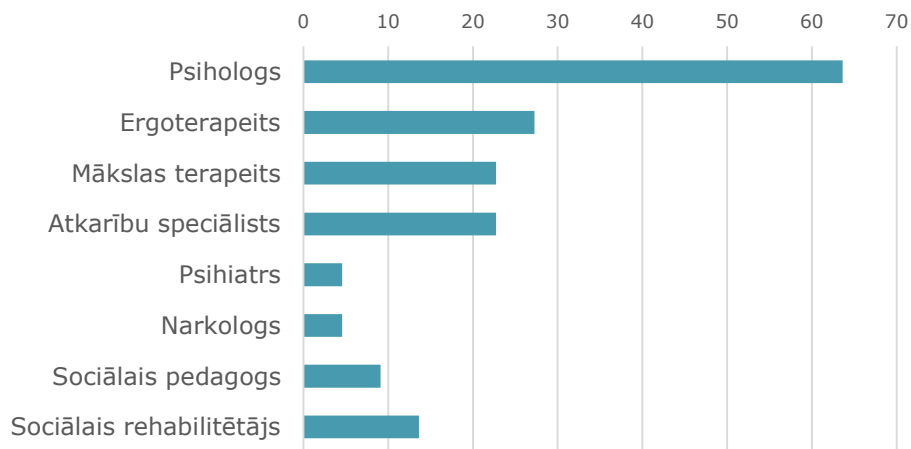
Pārresoru koordinācijas
centrs

Sociālo dienestu resursi psihiatra darba atbalstam

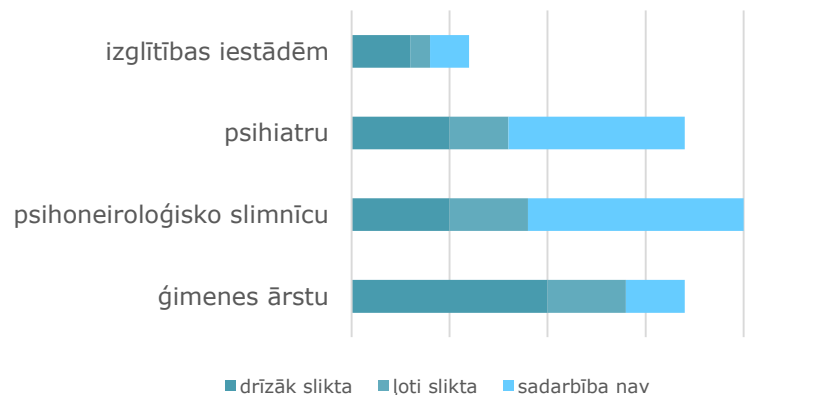
Sociālā dienesta pakalpojumi

Speciālisti sociālajos dienestos

Sociālo dienestu sadarbība ar

Pārresoru koordinācijas
centrs

VĀJĀS VIETAS VESELĪBAS JOMĀ

- Bērnu psihiatru un neirologu **pieejamība** reģionos
 - Studiju ilgums specialitātes iegūšanai
 - Atalgojums salīdzinājumā ar citu specialitāšu ārstiem
 - Psihiatrijas māsu trūkums
- **Risku atpazīšana** psihisko traucējumu izveidei agrīnā vecumā
- Depresijas un alkohola atkarības **atpazīšana** un ārstēšana mātēm
- Stacionārās narkoloģiskās aprūpes un rehabilitācijas nepilngadīgajiem **pieejamība**
- Sieviešu **informētība** par riskiem saistībā ar medikamentu lietošanu grūtniecības un dzemdību laikā
- IT un mobilo ierīču **lietošana** agrīnā vecumā un datoratkarības veidošanās riski pusaudžiem

Pārresoru koordinācijas
centrs

JAUNIE PAKALPOJUMI

PIRMSDZEMDĪBU PERIODS

- **Psiholoģiskās palīdzības** nodrošināšana pirmsdzemdību periodā grūtniecēm ar depresijas risku

BĒRŅA ATTĪSTĪBA LĪDZ 1,5 GADIEM

- **Vecāku prasmju pilnveide** sociālā riska ģimenēm
- **Intervences mātēm** ar pēcdzemdību depresiju
- Agrīnas **intervences 1,5 g.v. bērniem** ar psihomotoriem un psihosociāliem traucējumiem

Pārresoru koordinācijas
centrs

Jauno pakalpojumu piemērs: **STOP 4-7**

Multimodāla agrīna intervence bērnu uzvedības problēmu risināšanai

Īsteno LU Psiholoģijas nodaļas psihologi
sadarbībā ar biedrību «Skalbes», biedrību
«Latvijas Autisma apvienība», Ikšķiles
novada pašvaldību, privāto PII «Ķīparu
nams», Rīgas Doma

10 bērnu grupu nodarbības sociālo prasmju
trenēšanai +10 nodarbības vecākiem
+4 grupu nodarbības bērnu pedagogiem

Papildus <10 individuālās nodarbības
bērnām, vecākiem un pedagogam kopā

Apmācīti 55 treneri darbam ar
programmu

Izdota rokasgrāmata

Pārresoru koordinācijas
centrs

JAUNIE PAKALPOJUMI

Bērna attīstība no 1,5 līdz 6 gadiem

- **Pakalpojumi ģimenēm**, kurās ir bērni ar smagiem uzvedības, attīstības vai psihiskiem traucējumiem
- **Individuālais asistents** bērniem ar smagiem attīstības traucējumiem
- **Atbalsta grupas** ģimenēm sociālo prasmju pilnveidei nolūkā mazināt bērnu attīstības un psihisko traucējumu veidošanās risku
- **Agrīno intervenču** (psihologa, speciālā pedagoga konsultācijas grupās un individuāli) ieviešana pirmsskolas vecuma bērniem ar attīstības, uzvedības, psihiskiem traucējumiem

Pārresoru koordinācijas
centrs

JAUNIE PAKALPOJUMI

BĒRNU ATTĪSTĪBA NO 6 GADIEM

- **Intervences un nemedikamentozās terapijas** pusaudžiem, t.sk. ar vielu un procesu atkarības veidošanās risku
- **Asistenta pakalpojumi** bērniem ar smagiem uzvedības vai attīstības traucējumiem

Pārresoru koordinācijas
centrs

Sadarbība un atbalsta sniegšana citām institūcijām

- PII pedagogu praktiskas apmācības darbam ar bērniem, kuriem raksturīgi vidēji vai smagi uzvedības vai psihiskās veselības traucējumi
- Klīniskā psihologa konsultācijas PII pedagogiem krīzes situāciju risināšanai un atbalsta sniegšanai darbā ar bērniem, kuriem ir uzvedības vai psihiskie traucējumi
- Vadlīnijas rīcībai situācijās, ja PII pedagogam rodas aizdomas, ka bērnam ir psihiskās veselības traucējumi, bet psihosociāla palīdzība, ārstniecība, rehabilitācija netiek nodrošināta
- Vadlīniju un kritēriju izstrāde ģimenes ārsta komandas un sociālā dienesta sadarbībai ar ģimenēm, kurās pastāv riski bērna attīstībai

Pārresoru koordinācijas
centrs

Sadarbība un atbalsta sniegšana citām institūcijām

- **Supervīzijas** pedagogiem, kuri strādā speciālās izglītības iestādēs
- Vispārizglītojošo un speciālo izglītības iestāžu **pedagogu prasmju praktiska pilnveide** krīzes situāciju risināšanā un sadarbības ar skolēniem veidošanā
- **Psihoterapeitiskās motivācijas ārstēšanas programmas** un rehabilitācijas pakalpojumi no psihoaktīvām vielām atkarīgajiem

Pārresoru koordinācijas
centrs

Veselības pakalpojumu pieejamība un kvalitāte

- Pārskatīt **studiju ilgumu** bērnu psihiatra specialitātes iegūšanai
- Palielināt **vietu skaitu rezidentūrā** bērnu psihiatra specialitātē
- Pārskatīt psihiatra sniegto **pakalpojumu tarifus**, ambulatoro apmeklējumu ilgumu un ieviešot piemaksu par darbu reģionos
- Palielināt **tarifu par patronāžu**, vienlaikus veicot vecāku psiholoģiskā stāvokļa un vides apstākļu novērtējumu, vajadzības gadījumā informējot sociālo dienestu

Pārresoru koordinācijas
centrs

Veselības pakalpojumu pieejamība un kvalitāte

- **Attīstības novērtēšana** ĢĀ praksēs riska grupas bērniem
- **Klīnisko vadlīniju** bērnu agrīnai funkcionēšanas novērtēšanai aktualizēšana un papildināšana
- **Vadlīniju izstrāde**, kā un kādos gadījumos ĢĀ sniedz informāciju sociālam dienestam
- Nodrošināt **ambulatoro nemedikamentozo terapiju pieejamību** nepilngadīgajiem ar psihiskās veselības traucējumiem un atkarību veidošanās risku
- Atjaunot **psihoterapeitiskās motivācijas ārstēšanas programmu un rehabilitācijas** pakalpojumu pieejamību nepilngadīgajiem ar atkarības veidošanās risku

Pārresoru koordinācijas
centrs

JAUTĀJUMI DISKUSIJAI

1. Kā līdzsvarot pakalpojumu pieejamību 119 pašvaldībās?
2. Vai Jūs atbalstāt priekšlikumu paplašināt sociālo dienestu funkcijas jeb integrētu pakalpojumu pieejamību vienuviet?
3. Vai Jūs atbalstāt sociālo dienestu savstarpējo sadarbību aplūkoto pakalpojumu sniegšanā?

Pārresoru koordinācijas
centrs

Ar atbildību par Latvijas nākotni!

www.pkc.gov.lv

@NAP2020